

Quinzenari Catòlic defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa comarca

Redacció i Administració

Quatre Carrers 11. B. Artá

Any III

Dels treballs publicats ne son responsables els autors

Nos tornen els originals

Artá, (Mallorca) 5 Septembre de de 1919

PREUS

Espanya: Trimestre 0'75 Ptas.

Any 3'00

Estranger Doble

Se paga a la
hastota

De l'enquesta

UN ALTRE DITÁ: PROEMI:

Encara que tardana, aquí vá la meua dita sobre els problemes a resoldre que té la nostra vila.

A tall de proemi direm quatre mots sobre una qüestió prèvia: la nostra actual capacitat per fer obres grans i duraderes i per dur a terme les idees exposades an aquesta enquesta.

Els pobles podrien dividir-se en pobles que no tenen necessitats ni coses a fer, o si en tenen no fan res per aschir-ias, i en pobles que, empesos per idealitats i concepcions, tenen desitjos de progresar i millorar i ho posposen tot an aquesta finalitat. Els primers son pobles estacionaris, passius, que viuen a nes llims, sense pena ni gloria. Els segons son pobles virils, creadors de civilitat i que, entre penes i glories, duen a cap grans obres i aixequen lluminosos fogarons que senyalen a la humanitat el camí a seguir.

Artá es, per ara, desgraciadament un poble sense aspiracions colectives de cap clase. Si colca-cosa es fá es degut a la iniciativa privada, no a la voluntat del poble; voluntat que es la que obra vers miracles, realisant coses grandioses i eternes, en ara que una sola mentalitat les hagi concebudes.

Lo primordial, lo indispensablement necessari abans de tot, es, doncs, dotar al poble d'Artá de desitjos i aspiracions, o sigui, d'una idealitat a fer belles coses, com per exemple: cançons i gloses; tonades; cors; arjups; camins; telefons; escoies de lletres, de ball i de sota; un port a Son Servera; liocs comuns nets i sense pudor ni moscas; etc. etc.

Dotar a un poble d'aquesta voluntat; d'aquestes ansies de crear i fecundar idees, es cosa portantosa, casi reservada als Deus: es donar-li una ànima; infundir-li un esperit; es fer lo conscient i lliure dels seus propis destins.

Aquesta primera tasca a empenre, sembla iniciada per l'enquesta que mou la meua ploma; i per ella mereixen honor i estimació els que l'han duit a terme; mes, perque pugui donar es fruits desitjats, fóra convenient enmotllar la canal per atont han de correr les idealitats artanenques i cultivar les potencies de l'ànima que han de verificar dites idealitats.

Aquesta espiritualitat a crear, hauria d'extendres a tots els ordies: al politic, religiós, social, economic-financier, cultural...

Peró qui molt agafa poc estreny; i com no estelin en condicions per a realisar tantes coses al-hora, convé cenyirse a coses precises i ben determinades.

Una d'aquestes primeres obres, podria esser la de capacitar-nos per a recobrar la nostra independencia política i administrativa i amb ella crear una política economica-comercial artanenca, sense la cual la primera ni tendria viabilitat.

Perque ¿que guanyarem de pensar i estudiar reformes si no les podem o no ens les deixen fér?....

Artá dependeix de Palma i Palma de Madrid. Allí ens tenen lligats de peus i mans. Allí resolen totes ses nostres qüestions de politica i d'administració comunal, atenent, no als interesos del poble, sinó als de partit. Allí manen, deixan-nos pagar el gasto. Allí fumen, si bé noltros escupim.

Per fer-nos ditxosos tenen el Govern central i el Civil de la Provincia, la Diputació, la Delegació d'Hisenda, un cos d'investigadors, agents executius o cans de bou, comisionats d'apremis.... i hem de pagar cónsums, cédules, territorial, matricules, timbres, contingents provincials, plagues, utilitats i recarrecs i tants per cent de tota clase i mena.

Perque no ens donguem conte de nostre denigrant situació, ens fan barallar i dividir en partits, baix l'autoritat d'un casic o jefe palmesá, que disposa de tot poder i de tota immunitat pes mal, que transmet, a canvi de vots als seus esclaus, vulgo correligionaris, perque aquéts malmetin i escanyin als vehins contraris, venint tots, per tal engranatje, a esser butxins de voltros mateixos.

¿Com a abar amb aixó? ¿Amb que sustituir-ho per a conseguir nostra liberació? ¿Com emancipar-nos de la capitalitat palmesana qu'ens ofega? ¿Com fer-nos capaços i dignes de nostre propi govern? ¿Com obligar als politics d'Artá a pensar i obrar per conte seu i no per conte dels seus jefes? ¿Com deslligar als partits politics de la su misio que cegament prestan als partits provincials? ¿Com crear una municipalitat forta i potent que pugui resistir les presions de les autoritats de la Provincia i de l'Estat? ¿Com dotar an aquesta municipalitat d'hisenda propia? ¿Com conseguir de l'Estat una major participació ans els pagos que li feim?

¿Com conseguir l'aplicació de dits pagos i impostos a necessitats d'ordre local?....

Vet aquí tota una brillant actuació a practicar previament, fins a conseguir que Artá pensi i obri pes seu voler, i no pes dels casics de Palma i Madrid. Sense dit voler, for i unánim, serán impossibles les obres morals i materials que s'han exposat an aquesta enquesta i que necessita tot poble que desitja viure llarga vida de progrès i de cultura.

Parafelament an aquesta feina se n'ha de fer un altre, merament comercial i industrial, ja que sense una brillant situació economica tampoc es poden fer grans coses.

El comerç d'Artá es proveeix de Palma i Palma no es un poble productor. Els venedors palmesans son sols intermediaris entre els productors o fabricants i els consumidors artanencs.

Hi ha que suprimir aquets intermediaris, que encareixen els articles que conpram i abarafen els que venem.

El nostre comerç, hauria d'entendre-se directament amb els veritaders productors dels nostros articles de consum i amb els consumidors de nostros articles de venta, creant aixis un comerç al engós.

¿Com fer-ho?

Estudiant i aprenent dels gaballins; fundant societats anónimes per la importació i exportació; associant-nos i ajudant amb nostros capitals i cooperació als comerciants de Capdepera, ja en part emancipats de comerç de Palma; tornan-nos naviers; fer una mica de banca llevantina; enaltir el treball manual dels arts i oficis; portar a cap una campanya vehementissima contra l'embarc de nostro jovent a América, de tants funestos resultats per tot el poble i de tant trista memoria per casi totes nostres families de la clase mitja; protegir nostre petita i decadent industria, carregant d'impostos municipals la foresierra etc. etc.

Tota aquesta obra a realitzar, la pot dur a terme LLEVANT, guspira de l'intellectualitat d'Artá.

LLEVANT ha de sembrar idees; crear voluntats; iniciar nous cultius per l'herit del poble; ha d'esser el precursor de la nova era.

La pedra angular d'un Artá nou gran i fort, l'heu de posar vosaltres, amics de LLEVANT.

Veritat que en sereu les víctimes i tal volta els martirs, però també es cert que formareu el Santoral de la renaixença artanenca. I una cosa anirà per l'altre.

Acabat aquest proemi, que a molts sembla ridícula quimera, vaig a contestar concretament al questionari de l'enquesta diguent que Artà hauria de realitzar, de primer antament, dues coses: primera, repoblar d'arbres la gran serralada que s'estén desde Morell a s'arenalet des Vergé, amb tots els puigs i muntanyes que compren; i segona, construir lllocs comuns amb sífo a totes ses cases i cistosits d'aigos brutes, amb profitament d'aquestes per l'agricultura.

Parlem, ara, d'aquestes coses.

M. S. LL.

(Continuare)

A PAGÉS DE LLEVANT

Amic volgut: Causes estranyes a la meua voluntat han fet que retardás aquestes cartilles; però avuy que puc, m'apresura escriure-les i enviarles.

El temps materialment curt, ha fet arribar la festa de les eleccions abans de que tenguem ultimats tots els treballs; però per aró i o mos havem d'aturar, sino que s'ha de comensar una bona organització i constituir una agrupació en la qual tenguin representació tots els pobles i ciutats de Mallorca, totes las Caixes Rurals, Sindicats i Càmares Agrícoles, de bestiar i avicoles. Durant las huiques vetlades d'ivern i aprofitant una vetnada de diumenge podrem explicar de viva veu a tots els artanencs la necesitat de d'vordiar mos de la política veia i, mal sana, dexar l'indiferencia i treballar per implantar per tot arreu una administració veritat i una política que tengui per únic fi el ben-estar i la prosperitat de Mallorca. Referent a n'els procediments a seguir quant venguin unes eleccions de diputats, som de parer que s'ha de seguir es segon o sia: Una vegada reunits ts els representants dels pobles de Mallorca, els presidents o de cada un dels Sindicats, Caixes Rurals etc. i designats per majoria es candidats, s'han de ultimar tots els requisits per estar a punt de presentarlos a sa Junta perque los proclami candidats i una vegada preparats d'aquesta manera, se pot avisar als comités del nostro propòsit; si l'accepten res, si el neguen, a la lluita.

Quant les eleccions son per distrits, tots els representants de cada districte designaran per si, el candidat, a n'el que sempre imperia voluntat dels qui han de ser administrats, aixó es, els pobles del districte de Manacor designaran per separat dels altres distrits els seus candidats, els d'Inca igual i així sucesivament.

Es probable que dins s'hivernada quant el pagés entra dins un periode de més calma, sien dats a conixer els Estatuts d'aquesta nova associació i convidats els pobles pel seu estudi i aprovació, i una vegada inscrit a n'el registre del Govern Civil i conexent mos tots els pagesos que coincidequin an la nova política Agraria-Regionalista, i estrets els lligams de germanor, partirem en pas resolt a n'el camí de ple a la vida pública per intervenir i defendre ses interesos de Mallorca agrí-

També avem de treballar perque en les eleccions s'inclui a n'els futurs ciutadans una estimació a l'agricultura i un conexement d'ella que els llevi de sa rutina i comensin a sebre el porqué fan ses feines als camps i

aprenghin de dur amb estret-consosi s'agricultura i gamadaria.

No tractam de fer un parat enfront dels ciutadans de Palma i resurgir en temps passat de *Espanes i Ciudadanos* sino que tractam de tenir a retxa els interesos de cada escu, i no permetra que, sien sacrificats els nostros, en benefici dels seus.

I com la praxica ha vengut a demostrar que les Caixes Rurals, Sindicats etc. no resolían el problema, perque els organismes oficials veien més elocuencia i accedien més a ses peticions dels partits que intervenien en la política i tenian una organització política, axi també creuen tots, que mentres els pagesos políticament no mos organisem i visquem sense representació dins els organismes oficials, no s'irém considerats respectats i atesos.

La nostra idea, es l'idea de tots els pagesos de Mallorca, que en motiu de les Subsidencies han comprovat que ni Espanya te bona administració, ni nostros pagesos tenim qui mir per nostros i estam orians de representació, i aquests que es diven representants de Mallorca, sols son amics de tant o quant cacic o quele d'algún dels molts partits polítics que sense programa encalsen es Poder o lo que ve d'es Poder.

Quedam per un poc més de temps, amic Pagés, sense representació i en sos diputats d'afiliació política, però sense programa i sense sebra que pensen fer, quins son els seus ideals.

Be es ve que els sintomas de la mort segueixen extesos demunt Mallorca, pero si fitsam be els nostros ulls, veurem una bellegedisa que interiorment se mou, uns desitjs una activitat dins els nostros pagesos que engens de repugnancia desprecien la veia política i desenganats de tals sistemes diven placs i llampant: *Nostros pagesos mos han d'entendre i pagesos han de ser els nostros diputats i basta de comedies i de diputats pastisos i desconeguts.*

Jo teng confiansa en que serà un fet la agrupació i organització política de tots els pagesos de Mallorca, perque tal cosa es el desitj de la majoria pero tant sols falta darli forma i estatuir las bases per las quals nos havem de retjir, i més diré encara, de cada dia vaig recullint adaptes de distints pobles de Mallorca que s'ofereixen per formar part del partit *Agrari-regionalista*.

No estiguem idó, aturats, trebajem i organisem i dins s'hivernada vorem de reunir mos a Palma i de deixar constituída i inscrita en el Govern Civil una asociació política diferent de lo fins avui coneguda.

La comarca llevantina de Mallorca serà sens dubta la mes ben representada tota vegada que per medi de LLEVANT ha esposat el seu desitj i se presta Pagés a predicar i espargir per tot arreu aquesta sana idea i organisar la creuada de redenció.

Libertar al poble mallorquí de la esclavitut a que'l tenen somés els cacics i que imperi per tots la justicia es lo que mos profasam i si Deu heu vol antes de sortir del any 1919 tendrem posats els primers fonaments.

Endevant idó.

L'Amo de sa clasta.

P. D. Veix amb molt de gust el moviment salvador que iniciaren els Baties de Mallorca en ses asamble's ultimament duitas a afecte, pero una dupla me posa un poc pensatiu.

Podrán escapar de ses unghes dels cacics....

El temps heu dirá.

Missa D'estiu

*Quin missa mille us oferia,
de les que jo, Senyor, als pagés oferis,
que la d'estiu, quan som a la masia
i he d'anar a vila si la vull oír?*

*Del casal a l'església més propera
he ha una hora llarga de camí dolent;
no es diu cap missa més que la primera
i he de llevar me abans de sol ixent.*

*Demat grat viciem el só la matinada,
quan més li plau, el cos emperesis,
qui fins tart, sota el brill de l'estelada,
s'amara de la fresca de l'ornit.*

*Mes si es queixa, Senyor, la carn impura
l'esperit s'estacia contemplant
la somnolenta matinal clarura
que veu, pel finestró, dins el llevant;*

*i és tan ple de la cándida alegria
amb que tot es desvetlla abans que
que en un cant, si pogues, la difondria,
com el gall enfilat sobre el llenyó.*

*Ressona matineria la patjada
dins el silenci del dormit (call) so
i és grat obrir la porta ben barrada.
i senti el frec de l'aire matinal.*

*aná a l'estable a treure la somera,
tan destre pels perills del mal canó
ensellar-la al pedris de la canórra
i abeurar-la a la pica ans de partir.*

*Pel sender bosquetó, atrenc d'albada,
s'clareix el celatge mig velat,
groguegen els rostolls de la clotada,
els turons cobren un matis rosat.*

*i pel freu es destria, allá en la plana,
a l'entorn del gentil campanero,
la coneguda o la llunyadana
on oim missa el dia del Senyo.*

*a dins aquella església riolera
qui té un ocell lladoner nora el portat,
ls'ompl de gent pagesa matineria
i s'emparra del sol dominical.*

*Si l'anada, Dewmeu, es delitosa;
la tornada, però és de penitent:
sota la sollellada fatigosa,
llavors el camí devé inclement.*

*Mes encara llavors, quan ens tortura
el foc d'aquell sol de juliol
i no se veu cap ombra en la plaxura
que hem de passar per arriba al pujot;*

*quan la serra se fon dins la calitja
i no es encara l'hora de l'ombat,
mentres la nostra feble carn desitja
refer el só de bon mati trencat.*

*vers Vos, pacientment, l'anima es gira,
i us ofereix el passatger penar
del cos com si penas a dins la pira
en que tots ens devem purificar.*

*I és per ço que us ofren com la més pia
de les misses que en l'any pugu oferir,
la de l'estiu, quan som a la masia
i he d'anar a vila si la vull oír.*

JOAN RAMIS D'AYREFLOR.

Premiada en la Festa de la Poesia de Girona.

El gran engaño

Unicamente el deseo de tranquilizar a mis lectores me lleva a escribir estos párrafos. Gracias a la imponderable amabilidad de mi amigo Martínez podré serenar los espíritus sobrecogidos.

¿Quién no ha leído alguna vez alarmantes noticias de Barcelona? Ya es una huelga que estalla violentamente, un motín, una bomba, un choque entre españoles y regionalistas; mil incidentes espeluznantes que levantan la turbación al ánimo del inocente lector. Grandes titulares en los periódicos para producir la sensación de que la cosa reviste suma importancia; relatos terríficos de crímenes tenebrosos; algaradas callejeras donde se cuentan por docenas los muertos y los heridos por centenares. Y todo ello exaltado, ponderado por la viva imaginación del periodista.

El otro día lei, horrorizado la muerte de un modesto barrendero, destruido en una callejuela de la Barcelona vieja. No pude contenerme.

—Caray Martínez, va a ser cosa de traspasar con una del somaten.

Y Martínez, el supremo Martínez con aquella adorable sonrisa de quien vive en el secreto de todo, me miró compasivamente.

Hombre, parece mentira que un hombre como usted de crédito a tales paparruchas.

—Díantre! Me parece que no es una paparrucha eso de que, sacarle a relucir a una las interioridades del buche. El estomago es una cosa muy seria amigo Martínez.

Nueva sonrisa y nueva mirada compasiva. Esto acabó de intrigarme. Viendome impaciente sacudí la ceniza del cigarro, sorbí un buen golpe de agua de a hierbas que nos habian servido en vez de café, equivocadamente sin duda - y hablé pausadamente el gran Martínez, con aquella voz persuasiva y aquel tono displicente de hombre superior.

—Barcelona, querido Centeno, hace ya bastantes años, era una ciudad paradisíaca. Se dormía con las puertas abiertas de par en par. No se encontraba un carterista ni ensueños. Los guardias municipales bostezaban melancólicamente apurridos, víctimas de la neurastenia. Los hombres ávidos de emociones fuertes caían en el vacío del tedio o se refugiaban en la plaza de toros. Algún aficionado a novelas detectivescas, al atravesar, por la noche una calleja oscura y maloliente, experimentaba por un momento, como Tartarín, la sensación de que ellos iban a llegar, a ponerle un puñal al pecho diciendo cortésmente: Caballero tenga la amabilidad de entregar cuanto lleva. Unos pasos leves, cautelosos, que escuchaba tras de sí aumentaban la ilusión. Pero no; no eran ellos; era el sereno que desgraciadamente gastaba apargatas, Ellos, los atracadores misteriosos de las calles londinenses, los apaches de los barrios extremos de París, no llegaban nunca. Cuando el sereno pronunciaba el consabido, «usted escanse señorito», nuestro hombre se sentía acometido por una sombría desesperación. Alguna vez pensó en estrangular al vigilante valiéndose de la propia corbata de la víctima. Dos reflexiones le detuvieron: primeramente el temor de dejar al fresco a los restantes vecinos, luego el sereno gastaba una corbata de calidad inferior, muy dechachada. Tal vez se rompiese ante de conseguir su intento y esto sería vergonzoso.

Todas estas cosas producian malestar en la ciudad. Sus habitaciones leían con ojos de envidia los maravillosos crímenes del extranjero Barcelona no era una ciudad como el fant. ¡Oh, dolor! Barcelona carecia de criminales. Aquello era humillante. Se

inició una violenta campaña en la prensa y por fin el Gobierno ofreció tomar medidas. Una comisión fué con misión secreta al extranjero. al poco tiempo apareció una banda de apaches que hizo las delicias de los admiradores de Rocambole. Un activo gobernador reclutó un crecido número de individuos. A unos les encasquetó barretinas rojas y azules, a otros les colocó en la solapa un coquetón lacido con los colores nacionales, y ¡holá! a darse garrotazos en la Rambla. Se crearon casas de huéspedes, se dirigieron órdenes severas a los propietarios de fábricas y talleres para que obligasen al personal a declararse en huelga; los robos misteriosos se sucedían. Barcelona libre de la anterior vergüenza respiró satisfecha.

—Es maravilloso como lo penetra usted todo. Lo único que no me explicó es que haya alguien que se preste a hacer de víctima cuando hay que asesinar a alguien.

—Bah! Todo pura farsa. No se asesina a nadie. Los únicos asesinatos de verdad son los producidos por un exagerado afán de imitación, por un trop de zèle.

—Si sí, pero los robos no me negará usted que son reales?

Que te crees tú eso! Los robos únicamente aprovechan a las empresas anunciadoras. Se simula el robo en un importante hotel y la empresa hace de ello un magnífico reclamo; descripción del edificio, fotografías... Creame usted todo son fantasías para barnizarnos de extranjerismo.

Y Martínez sonreía indulgentemente.

Dr. Centeno

Jessús de via

*Assegut a l'ombra dels recorts d'hui,
Cansat de la tasca, banyat de suhor
El feix a l'esquena, vor era'l camí
Pobre vell! reposa, i'n son interior.*

*Medita... Qu'es trista la vida del pobre
Señor! qu'es feixuga la creu que m'heu dat!
L'esperit ja me falta, la canç ja'm
[sobra]
La vista s'acursa... ja'm sent acabat!*

*Mon cor s'atrofia, s'emboyra ma pensa
La sang en les venes, se'm torna de gel...
La vida s'acursa i se fa menys intensa
I l'ànima anyora la blavor del cel!*

*Mos nervis s'encullen, s'entela ma vista
Cridaume si us plau
Senyor! Es tan trista
La vida del pobre! I'l cel es tan blau!*

*Assegut a l'ombra dels recorts d'hui
Ditxos-ell! reposa, vorera'l camí...*

MIGUEL LOPEZ

Maig de 1919

Sindicat Agrícola Catòlic

Els magatzems del Sindicat se van omplint, se coneix que hi ha bones persones, interessades en que no faltin els queviures dins Arà, ja que, per la quantitat acaremullada i lo que se te en tractes per la compra veu que el Sindicat fa un esforç per dur el ben estar dins el poble.

Pel dia de la Mare de Deu se convoca una J. General per donar moviment a la secció de compres i ventes en comú. Ara es el temps de comprar cereals per fer pa i pel

bestia, faves pel bestia i adobs per preparar les terres per la proxima sembra. No s'espantin els llegidors, son 50 tones dels comprades al primer cop de de, superfosfat 16 x 18, qual haviem passat de 40; anam entant-entant, però poc-a-poc se va lluny i amb el temps, desterrarem la rutina, i la desconfiansa i tantes altres coses, qui no mos de xen xorar i mos fan anar cinquanta anys enrera. El superfosfat 16 x 18 de graduació, compvat i assegurat provablement sortirà de 24 a 25 p's. els 100 Kls. ¡Alerta contradoral ja saben que de la qualitat dels adobs dependeix la quantitat i qualitat de la collita.

Se comensen a escampar milers noves sobre el preu dels porcs, diuen que sirán baixos i per lo tant, una ruina horrorosa amenssa els nostres contradors. Còm que encare es prest, per donar credit a aquestes coses, però no esta mal e dit, el preu dels tenidors de porcs grassos p' ara se fixa que a Arà hi ha un SINDICAT AGRICOLA que vol dit, que ells tenen la para para manec. Uniu en el Sindicat, si el preu dels porc no les satisfá poren, a un moment d'ant, acudat obrarlos i correr amb dobles del Sindicat, amb la seguretat de que la venta ha d'esser renumerado a...

Segons noticies, se vol der enguany una prova, l'exit de la qual dependeix dels porcs que els socis duguin an el Sindicat i de la confiança que en els treball, de la Comissió hi pos in els interessats.

Colonia de Mestres

Sineu--Lluç--Felanitx

El Magisteri mallorquí s'es enlairat. Durant les vacances d'estiu, un estol preclar de mestres ha renunciat al descans que les lleis del Estat li concedeixen i es anat a seguir dins el clos silenciós de l'escuela de Lluç un *Curset de Perfeccionament*, escoltant les profitoses lisons de professors distingidissims i comunicant-se mutuanent les ventatges i obstacles trobats per cada un d'ells en els mètodes i procediments d'ensenyança posats en practica durant els anys que tenen dedicats a l'educació dels nins.

Quatre notes simpàtiques se destaquen en el quadre total d'aquest curset que venen esser com les belles cares d'un hermos tetraedre. El loc, el director, el profesorat, els mestres.

Altre lloc millor no podia escullir-se. Se reuneix l'aplec en el poble més centric de l'illa, en la vila de Sineu, l'Ajuntament de la qual ha demostrat ver amor per l'ensenyança comensant per pagar be al seu mestre, prestant-li l'apoiament moral i material que tots els mestres necessiten perque sa faixuga feina doni el resultat que li pertoca; i además te ja fets i a punt de dur a la realitat uns acabadissims plans d'un edifici i escola model obra del distingit arquitecte D. Guillem Fortesa que será una maravella. Desde Sineu van cap a Lluç, als peus de la Reina celestial i Mare nostra La Moreneta. Aquel recinte misteriós les guarua durant deu dies i en son si elaboren com les abelles en el rusc els nous plans a desenrotllar per pujar les generacions noves. ¡d'allà saltan després a la populosa Felanitx que les bria d'estatge en l'Estació Enològica. Crec que nin ú di a que no sia ben escullit el lloc i que Sineu--Lluç--Felanitx no siguin els tres cares ben perfilats que formen la cara triangular del tetraedre que mos ha servit de simi.

L'altra cara i per cert la més hermosa, n'es el director, el d'el nissim aspecte de l.ª ensenyanga D. Juan Cayó y led pdrines. Es l'amic i conseller dels mestres

mallorquins, els quals l'estimen tots de bon deveres per correspondre a l'estimació qu'ell les té també.

Una vasta cultura lograda a força de voluntat, un seny de persona vella dins un cos molt jove i un cor grandios que ratja amor sense mida per cada una de les ferides que li van obrint els desenganys vataqui els tres caires de la segona cara. El Magisteri mallorquí deu molt a l'ànima gran del Sr. Capó, però Mallorca va contreguent amb ell un deute encara més crescut, que regoneixaran les generacions futures. L'actual no pot, per que es orba; porta davant els ulls les cues del fora: terisme que no li deixa veure ni manco estimar les esquisitezes de lo propi.

El professorat, vataqui la tercera cara. Tots perits i especialistes en la materia qu'han ensenyada als mestres, no han anat a exposar amb la pedanteria que encara s'estila una illissó apresada en el darrer tractat sortit; han anat a fer una, dues i més conversades amb els mestres, baixant a sa altura, fent-los tocar practicament les idees per eils exposades. No han pretengut fer sabis en quinze dies; han sacrificats sos interesos i han consentides les incomoditats del viatge per mostrar-los el camí, per fer-los guaitar ins el pou de la ciencia, lo que després haura de fer cada mestre amb sos alumnes, perque s'hi an olin després a beure ses estilades agues els qui si sentin cridats.

Sacntici, desinterés, patriotisme; vetaqui els tres caires d'aquesta nova cara, colcun dels quals forma part de l'altra qu'en resta els mestres.

Tots joves, semblaven un estol de grecs de l'antigor que's trasladaven de la viril Es, arta a la culta Atenas per atresorar les sessions dels grans sabis.

No han perdonat sacrificis, sumisos a les indicacions amicals de son Director han treballat intensament. més que molts no poden sospitar i s'han abeurat deitoses en el doll seguit que ratjava de la boca dels seus professors incansables.

Noble aspiració a la sabiesa, esperit de sacrifici per amor als nins de Mallorca i una a crada voluntat, vataqui cloa la cara última del gran tetraedre que mos ha semblat veure en l'estol que formaven els qui han pres part en el Curset de perfeccionament del Magisteri Mallorquí, que de cada dia se va fent més digne de la consideració i estimació públiques.

A tots, Director, Professors i Mestres felicitat amb tot el cor el qui espera de les escoles la regeneració i transformació de la nostra Mallorca.

FLAMA

CRÓNICA

DE CA-NOSTRA

METEOROLOGIA.—El temps ha segut en els últims dies de la passada quinzena, si bé ultimament dia 30 d'Agost qomensaren els vents frescs de la part de tramuntana a llevar la bullentor del ambient; e de no ploure i l'aigua sobre-tot per tots els qui no hi poren fer negoci, ja es molt desitjada.

AGRICULTURA.—La falta de plujes, es causa de la perdua de les cullites de secana, les figueres, segueixen perdent fulles i tirant els figons, sobre tot les de terres primes i les bones impresions que fa quinze dies teniem de les oliveres avuy no

son gens afalagadores, ja que els pagesos mos diuen que l'oliva també s'en va, atacada per la mosca i ni els propietaris ni els arrendadors, se desideixen a provar cap dels medis de destrucció d'aquest insecte. La rutina amb tot.

SANIDAT.—Sense que cap malaltia tengui caracter epidemic, son mes les persones molestades per qualca afecció que hi ha hagut ara, però, la fresca d'aquests dies fa pensar que pronta les malalties de la calor fugiran i seguirá la pesta de salud qu'en diuen nostres, els potecaris.

VIATJERS.—Per visitar les belleses de la nostra contrada una d'aquestes passades setmanes va esser hoste nostro el notable pintor valencia D. Lloaxim Sorolla, va visitar la Parroquia i S. Salvador i no descuidá les Coves, de tot lo qual se'n va dur una agradabilissima impressió.

DESPEDIDA.—La donam, desitjantlos un felis viatge an els germans Mossn Francesc Esteva Pre. Fiscal Eclesiastic i Doña Maria Esteva de Vicens els quals dia 31 del passat Agost sortiren per juntarse a sa familia de cap a New York i Mayaguez.

RETORNADA.—Comensen a desfilar les families qui van a passar l'estiu a Calaretjada; no hi ha remei. Cada cosa a son temps.

BENVENGUTS.—Per passar la temporada de consuetut, ha vingut amb sa familia. D. Lluís Despuig.

—De Mayagüez ha arribat per passar una temporada amb sa familia, el nostre amic D. Antoni Gelabert Pastor (a) Jaumi acompanyat de sa esposa i els seus alegres fillets.

MALALTS.—Se troba an el llit viaticada la Srta. Maria Esteva Sanxo de sa Cabaneta, pregam a Deu perque li ajudi per la part que sigui mes convenient a la seua anima.

—També se troba molt delicada la Sra. esposa de nostra bon amic i colaborador D. Montserrat Sanxo Lliteras, els quals per veure si recobrarán la salut han vingut a passar una temporada an el carregador.

POSESSORI.—Ha prés possessió de la escola segona de nins, el mestre propietari D. Tomás Camps Serramalera el qual vé de Rioll (Catalunya) aon regentava una escola graduada. Que el seu estatje entre noltros li sigui agradable i el seu treball profitós pel nostre poble.

REGISTRE

Del dia 28 de Juniol al 31 d'Agost

NAIXEMENTS

Dia 3 d'Agost.—Bartomeu Sureda Sanxo.
 " 4 " —Antonia Or. II Martí.
 " 10 " —Margalida Torres Nadal.
 " 10 " —Antonia Sureda Azamora.
 " 18 " —Aina Picó Forteza.
 " 20 " —Francesc Xamena Carrió
 " 21 " —M.ª Teresa Bienes Aymar
 " 28 " —Francesc Cursach Cursach
 " 31 " —Gabriel Espinosa Garau
 " 31 " —Catalina Sancho Tous.

Resum: nins 4 nines 6.—Total 10

MORTS

Dia 5 Agost.—Juan Orpi Servera (a) Juan d'Era, viudo de 85 anys. Hemorragia cerebral
 Dia 8.—Rosa Cursach Esteva (a) de sa Torre, viuda de 73 anys. Atac an el cor.
 Dia 9.—Mateu Aguiló Cortés (a) Xivill, casat, 62 anys. Embolia cerebral.
 Dia 10.—Bet Crespi Pascual, viu la de 99 anys. Mort natural.
 Dia 24.—Francinaina Massanet Ginart (a) Sola viuda de 82 anys. Disenteria.
 Dia 28.—Catalina Mayol Febrer (a) de Son Ribot, casada. Cranc del bisbe.
 Dia 30.—Bartomeu Carrió Gili (a) Venys 9 anys, Endocarditis.

PARVULS

Dia 4 Agost.—Juan Negre Escanelles (a) Mondoy Enteritis aguda.
 Dia 18.—Juan Sales Guiscafré, Enteritis aguda.

Resum: homos 5 dones 4.—Total 9

MATRIMONIS

Dia 21 Agost.—Juan Carrió Ferragut, de Son Pou, viudo amb Na Maria Quetglas Verdura (a) Massetes, fadrina.
 Dia 30.—Mateu Alsina Torres (a) Sunyer, amb N'Angela Mascaró Carrió (a) Valenta, fadrins.—Miquel Villalonga Genovart (a) Coloma amb Na Maria Ginart Sancho, fadrins.—Sebastiá Femenias Ginart (a) d'Aubarca amb Na Maria Antic Nadal (a) Canaya, fadrins.—Bartomeu Esteva Llinás, de Son Penyat amb Na Margalida Pascual Font de sa Bugura.

LA FONDA RANDA, :: DE ESTEVA

Carré de Palma, 48.—ARTA

S'es oberta fa poc. Tot es nou

i llampant. Servici esmeradissim

Prontitut, Seguredat i Economia

Tipografia d'Impremta economica i artística
 dirigidos a IMPRENTA
 D'ANTONI HOMAR BAL-LE
 Plaça de la Iglesia, 177 —:—: PONT D'INCA